

М. Шевченко
2000

Тарас Григорович Шевченко народився 25 лютого (9 березня за новим стилем) 1814 р. у с. Моринцях Звенигородського повіту Київської губернії (нині Звенигородський район Черкаської області).

**Живучи у
тяжкій
неволі,
малий
Тарас не
вчився в
школі, а
пас
ягняток
за**

роботом

**Батьком Тараса був Григорій Іванович
Шевченко,
а матір'ю - Катерина Якимівниа Бойко.**

**Батько Тараса
Шевченка, Григорій
Іванович Шевченко,
народився у 1781 році.
1802 року одружився з
моринською
дівчиною, Катериною
Бойко.**

**Григорій Шевченко
чумакував, їздив
хурою до Києва,
Єлисаветграда. Іноді
брав з собою Тараса.**

чутливою і люблячою.

Після того, як Катерина вийшла заміж за Григорія Івановича Шевченка влітку 1802 року, подружжя деякий час мешкало в селі Кирилівка (у провулку Могильних) на батьківщині чоловіка, а в 1810 році переселилося до Моринців. У цьому селі жив батько Катерини — Яким Бойко, але родина Шевченків оселилася не в тестя, а окремо, у дворі кріпака Копія, садиба якого пустувала, бо самого господаря за бунтівний характер та непослух панові було заслано до Сибіру.

Отже, Тарасові судилося народитись саме в хаті Якіма Бойка, в Моринцях. Тут, на Копіївщині (так звався куток села), й оселилася Катерина з Григорієм.

«На сирани»

**І перед
нею
ТОМОЛЮСЯ
,
мов перед
образом
святим
тієї
матері
сестри**

29 вересня (1
вересня 1823 року
від тяжкої праці й
злиднів померла
мати Катерина,
й 7 (19) жовтня
1823 року батько
одружився вдруге
з удовою Оксаною
Терещенко, в якій
вже було троє
дітей. Вона
жорстоко
поводилася з
нерідними дітьми
зокрема з малим
Тарасом

**дорозі, занедужав. Коли його привезли у Кирилівку -
зовсім зліг. Перед смертю батько доручив
господарювання в домі старшому синові Микиті.
Глянувши на Тараса, в його розумне обличчя, Григорій
Іванович, як це згадує сестра Ярина, промовив:
"Синові Тарасу із мого хазяйства нічого не треба; він
не буде абияким чоловіком; із його буде або щось дуже
добре, або велике ледащо, для його моє наслідство або
нічого не буде значить, або нічого не допоможе".
Віщими виявилися слова змученого гіркою
кріпаччиною трударя: широченні, величні обрії
відкрила перед Тарасом його поетична доля.**

*(Хата Шавренка)
Почвареним сиромо шавренка.*

Там батько плачучи, з
дітьми
(А ми малі були і голі),
Не витерпів лихої долі,
Умер на панщині...

Т.Г. Шевченко.
Портрет Григорія Івановича,
батька Тараса Шевченка
Тула 1829-1830

Залишившись сиротою, малий Тарас деякий час жив у дядька Павла, який став опікуном сиріт. Згодом майбутній поет іде школярем-попихачем до кирилівського дяка Петра Богорського, де його життя було постійно напівголодним. Утративши надію стати маляром, Т. Шевченко повертається до Кирилівки й пасе громадську череду.

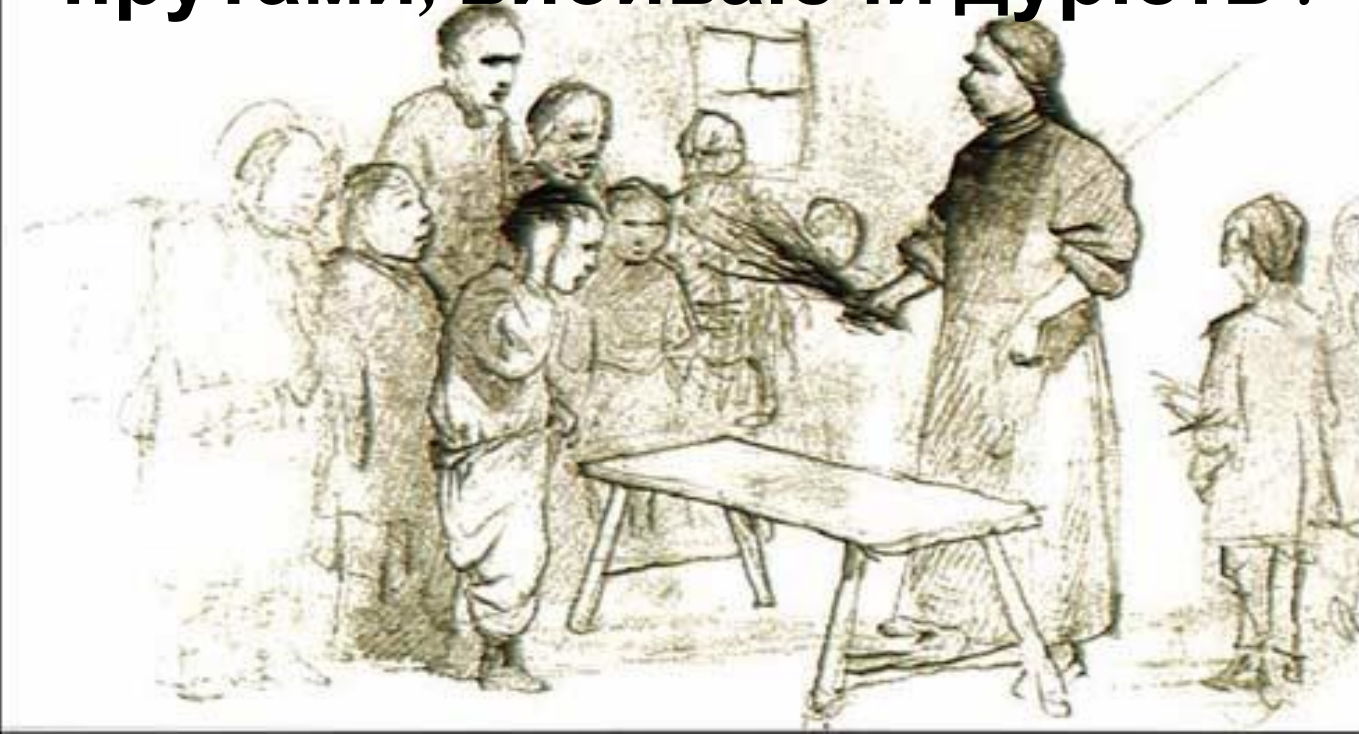
**тікає у
Лисянку до
диякона-
живописця,
а згодом - у
село
Тарасівку
до дяка-
маляра, але
дяк
відмовив**

Восени 1822 року Тарас Шевченко почав учитися грамоти в місцевого дяка Совгиря. У той час ознайомився із творами Григорія Сковороди.

**«школи». Адже, як він казав, був дяк
Совгирь вдачі суворої, більш за
все не подобалося Тарасові те, що,
як настане субота, «годує»
школярів «березовою кашею» —
молотить дитячі попи березовими
прутами, вибиваючи дурість .**

**Постійним
товаришем,
надійною
подругою
Тараса була
кучерявенька
кароока
дівчинка
Оксана. Матері
думали, що
колись
одружать їх,
сватами
стануть. Та не**

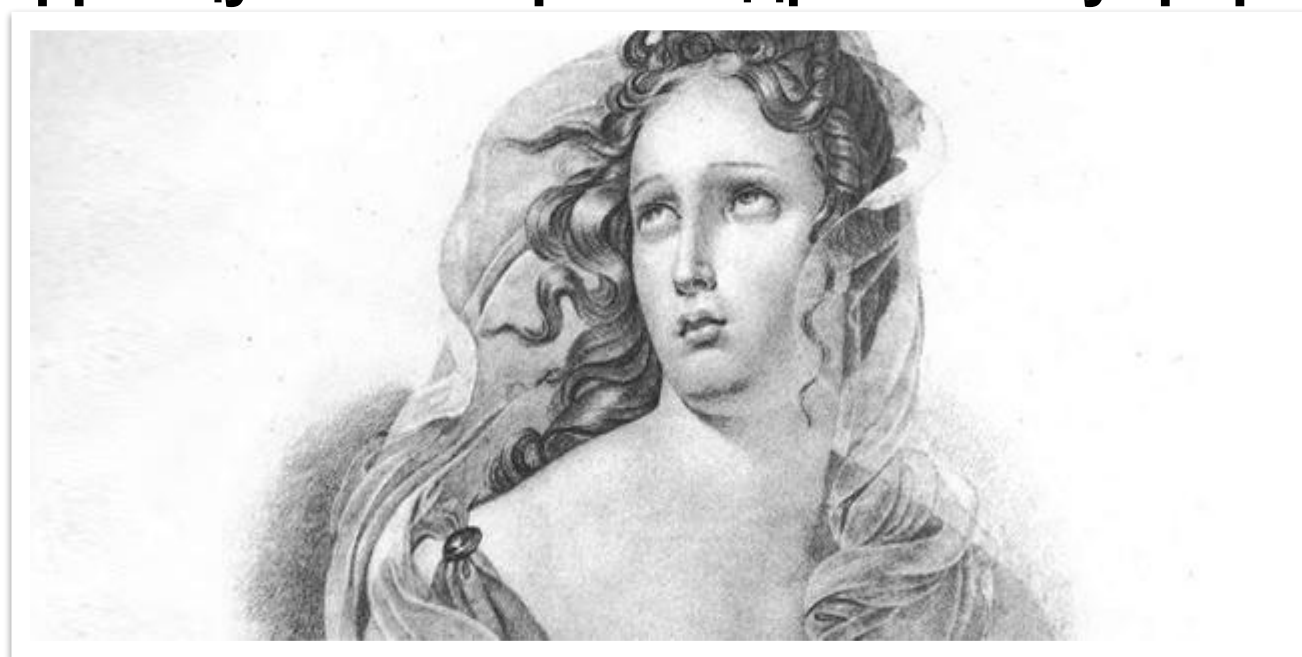
Оксанка Коваленко була на три роки молодшою від Тараса і мешкала по сусідству. Але дитяча симпатія та підліткова закоханість не переросли у справжнє і глибоке почуття. Забракло часу. 15-річний "козачок" Тарас у валці свого пана Павла Енгельгардта мусів поїхати до Вільна (тепер — Вільнюс). Розлука була несподівана і довга. Тож своє перше кохання Тарасові залишалося тільки

згадувати і малювати.

Робити малюнки з пам'яті йому ще добре не виходило, і замість милого личка малої кріпачки на папері під його олівцем проступали обличчя прекрасних дам, які Тарас міг довго роздивлятися і перемальовувати з театральних афіш, мистецьких естампів чи паркових скульптур, яких досить було у великому місті. Так з'явився портрет "Погруддя жінки", в якому вгадуються риси обличчя французької актриси Адріани Лекуврер.

**А дівчина
При самій дорозі
Недалеко коло
мене
Плоскінь
вбирала,
Та й почула, що я
плачу.
Прийшла,
привітала,
Утирала мої
сльози
І поцілувала .....**

синього паперу. Ще раніш хлопець помітив, як дяк щось у нього вписував. Школяр почав розглядати написані рукою дяка псалми, щедрівки, пісні, вірші...

Сидів над ними хлопець, мов прикипів, поки почув, як грюкав дверима дяк. З нього школяру здаля одкривалась таємниця, як творяться на світі книжки. До жаги забажалось школяреві зробити самому таку книжечку,

обмалювати візерунками і вписувати в неї ті пісні та вірші, що йому припали до вподоби. Це був перший прихований потяг до словесної творчості,

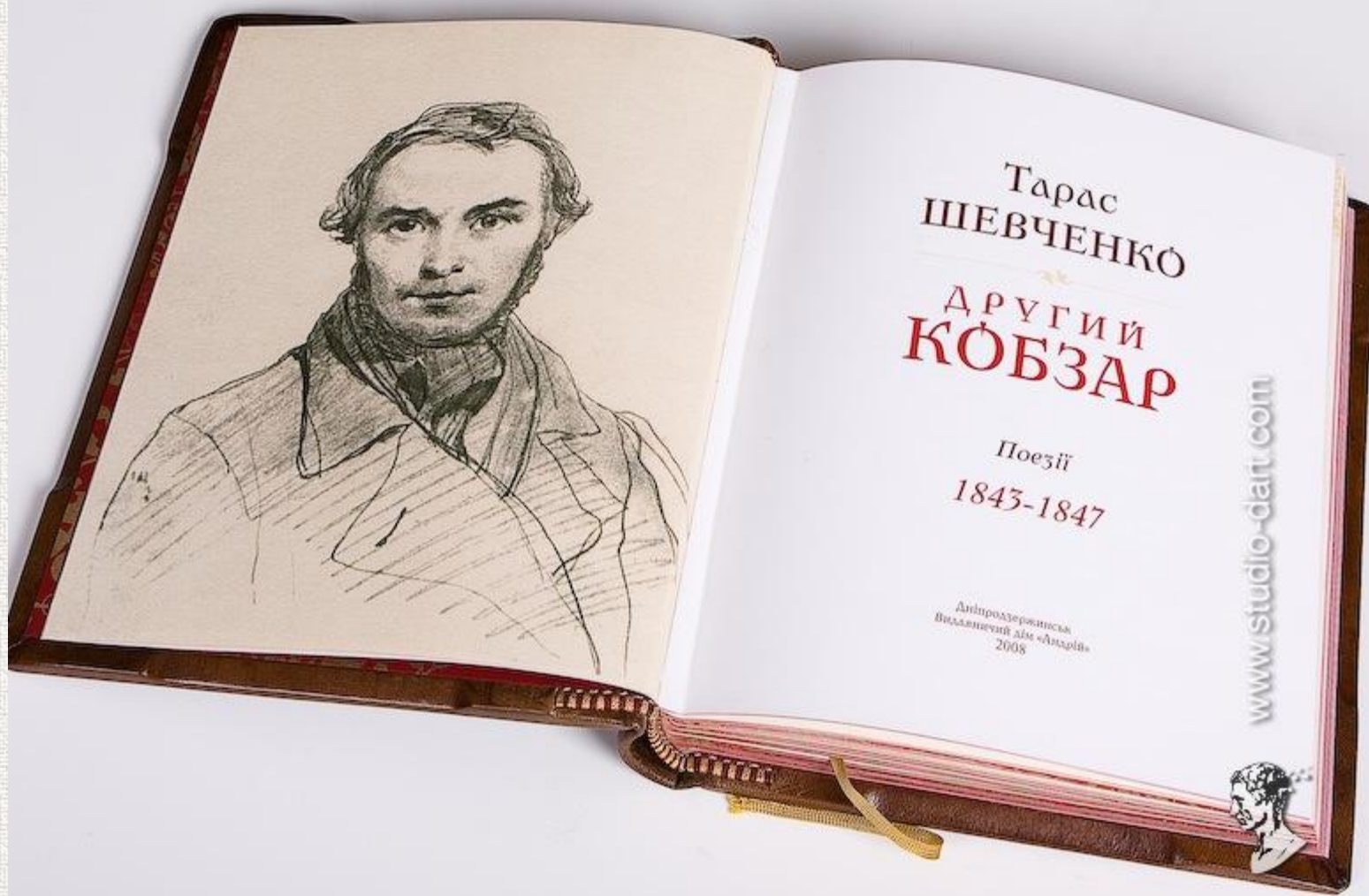
що в першій своїй стадії заміняється копіюванням і вибором чужих творів... Потяг непереможний, жагучий...

Хлопцеві мріялась, навіть

Першу збірку своїх поетичних творів Шевченко видав *1840* під назвою «Кобзар». До неї увійшло *8* поезій: «Думи мої», «Перебендя», «Катерина», «Тополя», «Думка», «До Основ'яненка», «Іван Підкова», «Тарасова ніч».

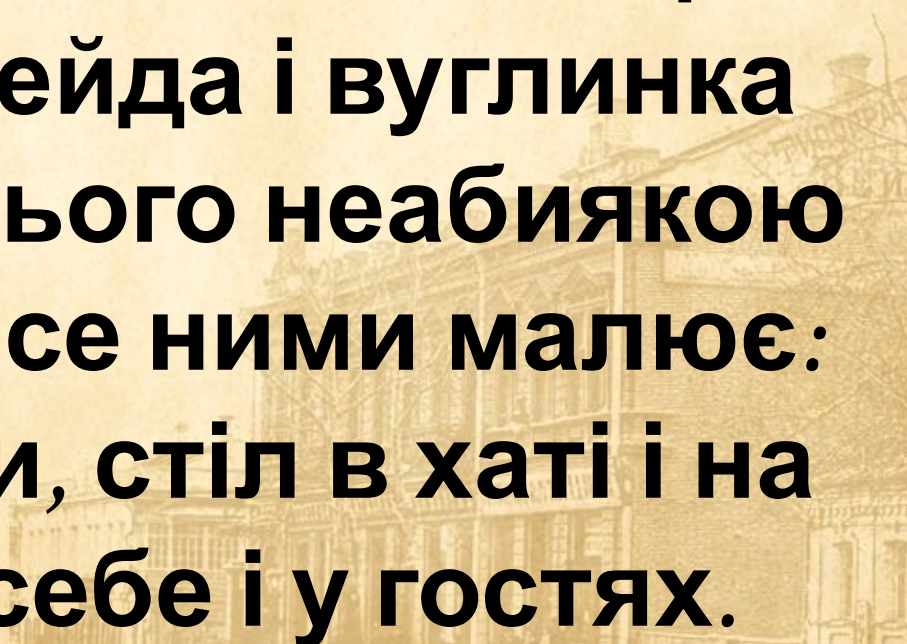
Шевченків “Кобзар” – це біблія народу, це велика книга мудрості, книга любові до України. Народ, який має такого поета як Шевченко – безсмертний.

**волю.
Вкраїну неньку щиро він
любив
її він прославляв, про неї
думав
Для неї все життя своє
прожив.**

**Обдарований від природи
Тарас Шевченко рано відчув
тягу до малювання. Ще
змалку крейда і вуглинка
були для нього неабиякою
радістю. Все ними малює:
стіни, лави, стіл в хаті і на
дворі, в себе і у гостях.**

Про свою пристрасть до писання і малювання Кобзар оповів у вірші “А.О. Козачковському”

*Довго те діялось. Ще в школі,
Таки в учителя – дядка,
Гарненько вкраду п'ятака –
Бо я було трохи не голе.
Таке убоге – та й куплю
Паперу аркуш. І зроблю
Маленьку книжечку. Хрестами
І візерунками з квітками
Кругом листочки обведу.
Та й списую Сковороду
Або “Три царіє со дари”*

**Для Шевченка малювання стало потребою,
вираженням його творчого духу.**

**Селянська родина.
1843р. Полотно, олія.**

**Він став одним із
перших художників,
які прокладали
новий реалістичний
напрямок,
основоположник
критичного
реалізму в
українському
мистецтві.**

Тема українського, простого народу та жіночої долі була згустком крові, що запеклась у його серці.

Катерина. 1842р. Полотно, олія.

Сліпа з дочкою.
1842р. Папір,
олівець, сепія.

Циганка-
ворожка. 1841р.
Папір, акварель.

**Свої пейзажі Шевченко - художник не
компонував, а змальовував краєвиди, які
бачив перед собою. Саме тому в його робочих
альбомах ми знайдемо багато начерків дерев,
бур'янів, хат, церков.**

Тополя. 1839-1840р.

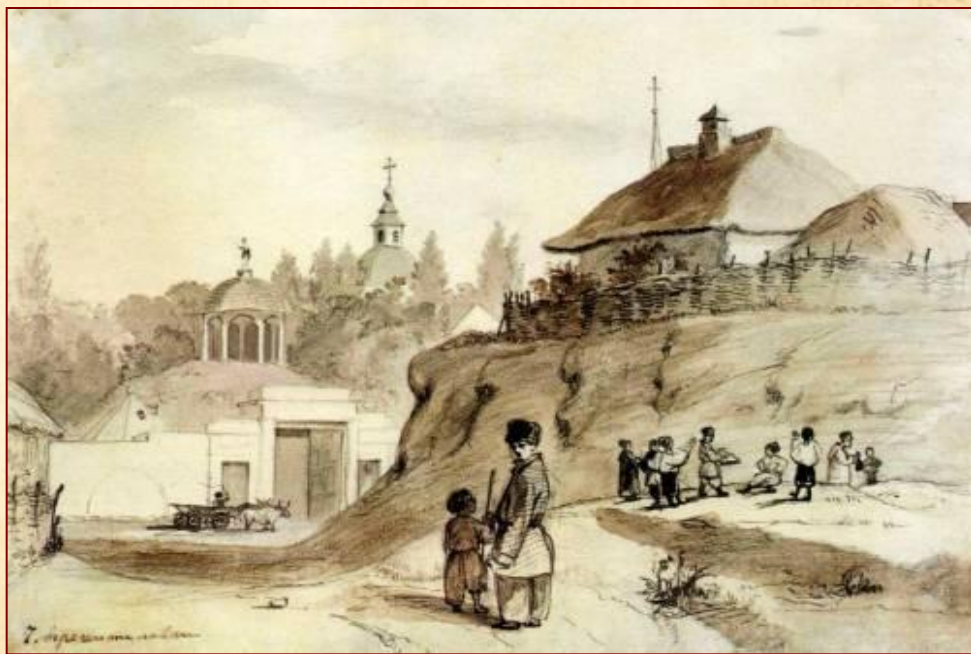
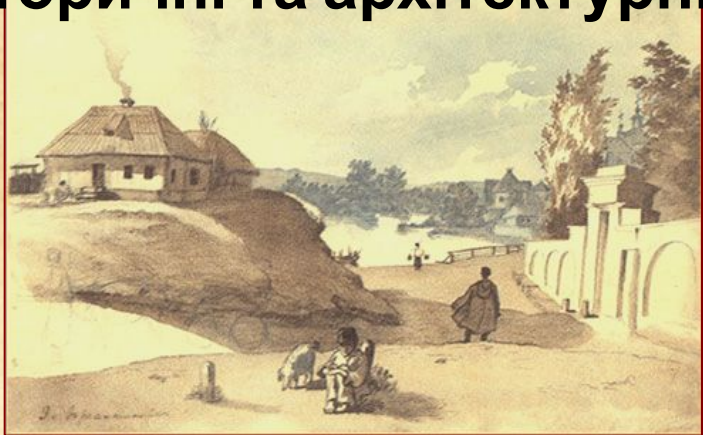
Папір, олівець.

**Хата батьків у
Кирилівці. 1843. Папір,
олівець.**

Пейзажні малюнки Шевченка 1843 – 1847 рр. можна поділити на дві групи: малюнки, на яких зображено сільські краєвиди і пейзажі, на яких відтворені історичні та архітектурні пам'ятки.

**В Решетилівці. 1845.
папір, туш, сепія,
акварель.**

Почаївська лавра з півдня. 1846.

Папір, акварель.

**Воздвиженський монастир у
Полтаві . 1845. Папір, сепія,**

**Костел св. Олександра
у Києві. 1846. Папір,
акварель.**

Однією з перлин української національної графіки є “Живописна Україна”. Це альбом офортів Шевченка.

Видубицький монастир. 1844. Папір, офорт.

- **Офорт** – це гравюра на міді або цинку з малюнком, протравленим кислотами, а також друкарський відбиток

У Києві. 1844. Папір, офорт.

Судня рада. 1844. Папір, офорт.

Велике місце в Шевченковому доробку належить портретам. Він почав працювати над ними ще кріпаком. В Академії продовжував роботу в цій галузі. Незабаром він стає одним з відомих і популярних портретистів.

2. ПОРТРЕТ П. В. ЕНГЕЛЬГАРДА.
Акварель. 1833.

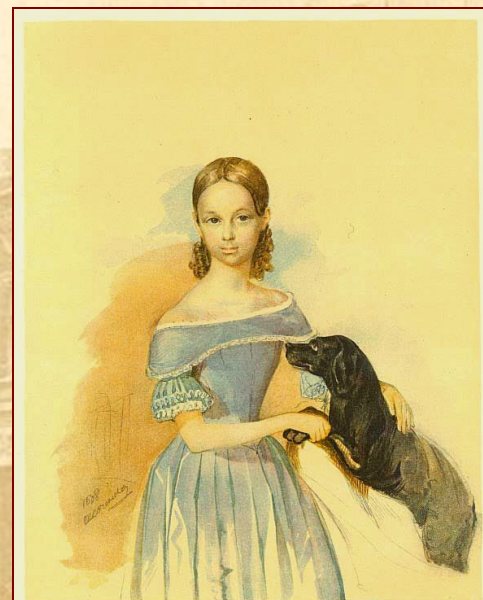
11. ПОРТРЕТ С. П. ГРЕБІНКИ.
Акварель. 1837.

87. ПОРТРЕТ Г. І. ЗАКРЕВСЬКОЇ.
О.літ. [9—23.XII] 1843.

89. ПОРТРЕТ ДІТЕЙ В. М. РЕПНІНА.
О.літ. I. 192, 1844.

13. ПОРТРЕТ ДІВЧИНИ З СОБАКОЮ.
Академія. 1838.

**Автопортрети Тараса Шевченка —
власні зображення, що їх створював
Тарас Шевченко протягом усього життя**

Серед творчої спадщини Шевченка є ряд робіт на релігійну тематику.

**Визволення
апостола Петра з
темниці 1836.
Папір, сепія,
олівець**

Розп'яття 1850

**Покарання
колодкою.
1856-57. (малюнок із
серії «Притча про
блудного сина»)**

**Дослідники спадщини
Кобзаря підкреслюють,
що поетичних творів
Шевченка до нас дійшло
понад 240, а мистецьких –
олійних картин,
акварелей, сепій, офортів,
малюнків – майже 1200.**

**Сама ця кількість
свідчить про його глибоку
закоханість у малярство.**

поетів, віршам яких
притаманна
мелодійність. До
таких поетів, без
сумніву, належить Т.
Г. Шевченко, про
якого П.І.

Чайковський сказав:
«Бувають щасливо
обдаровані особи і
бувають щасливо
обдаровані народи.
Я бачив такий
народ, народ-

Слова Шевченка світли і сумні.

- Чому, мамуню, серцю в грудях тісно?

- То пісня, українська наша пісня...

Ти вперше прочитав із “Букваря”

Вогненні, вічні вірші Кобзаря.

- Чом жаром обпікає кожне слово?

- То мова, українська наша мова...

Із книг тобі відкрилось до кінця

Життя коротке гнаного співця,

Діла і думи сина Батьківщини.

- Що то дзвенить, відлунює в серцях?

- То слава, горда слава

**Заслання
підірвало
здоров'я
Шевченка. На
початку *1861р.*
він **тяжко**
захворів і *10*
березня помер.
Незадовго до
смерті написав
останній вірш
— “Чи не
покинуть нам,**

на
Смоленському
кладовищі.
Через два
місяці,
виконуючи
заповіт поета,
друзі перевезли
його прах на
Україну і
поховали на
Чернечій (тепер
Тернопільській) вулиці

Лвище незви тайне як своєю одарованістю,
так і місцем у літературі, мистецтві, культурі.
Походженням, становищем та популярністю
Шевченко — виняткове явище також у
світовій літературі. З 47 років життя поет
пробув 24 роки у кріпацтві, 10 на засланні, а
решту — під наглядом жандармів.
Революційна творчість Шевченка була одним
із головних чинників формування
національно-політичної свідомості народних
мас України. Впливи Шевченка на різні

Тарас Шевченко
(1814—1861)

Перед смертю
Тарас
Шевченко
заповів

Як умру, то поховайте
Мене на могилі
Серед степу широкого
На Україні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.
Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отойді я
І лани і гори —
Все покину, і полину
До самого Бога
Молитися... а до того
Я не знаю Бога.
Поховайте та вставляйте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сем ї великій,
В сем ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

A close-up portrait of a man with a prominent, dark mustache and a serious expression. He is wearing a dark suit jacket over a white shirt and a dark tie. The background is a textured, mottled green and blue.

ТІЛЬКО ВОРОГ, ЩО СМІЄТЬСЯ...
СМІЙСЯ, ЛЮТИЙ ВРАЖЕ!
ТА НЕ ДУЖЕ, БО ВСЕ ГИНЕ, —
СЛАВА НЕ ПОЛЯЖЕ,
НЕ ПОЛЯЖЕ, А РОЗКАЖЕ,
ЩО ДІЯЛОСЬ В СВІТІ,
ЧИЯ ПРАВДА, ЧИЯ КРИВДА
І ЧИЇ МИ ДІТИ.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

ТАРАС ШИПОВИЧ

КОБЗАР

МОНТАЖ
МОНТАЖИСТКА

Київський університет
1998 рік

